

Foto de la pàgina anterior: Plantada d'arbres, bancs i jocs infantils l'any 1975, a l'espai que després s'anomenaria Plaça dels Veïns. Les ocupacions d'espais per part del moviment veïnal foren molt habituals en aquells moments. D'aquesta manera s'aconseguien les places de la Carpa a Can Serra, de la Serp a Sant Josep o de la Bòbila a Pubilla Casas, o els parcs de la Marquesa a Collblanc o de Bellvitge.

Font: Arxiu AVIC.

“La lluita ens va unir”

1. La comissió de barri

Les comissions de barri foren un model associatiu creat en la segona meitat de la dècada de 1960 per part dels partits polítics antifranquistes (i evidentment clandestins). Volien traslladar als barris la lluita social que s’havia desenvolupat al moviment obrer al voltant d’unes delegacions de treballadors i treballadores al marge dels sindicats oficials i que es coneixien com a “comissions obreres”.

Les experiències més o menys informals o estables de les comissions obreres de diverses fàbriques i mines havia cristal·litzat en la fundació el 1964, a Madrid i Barcelona, d’un moviment social i polític que va agafar aquest nom i fou batejat com a Comissions Obreres. A Barcelona la reunió fundacional es va fer a la molt propera parròquia de Sant Medir, a La Bordeta, que tenia de rector a Josep Mª Vidal. Podem dir que cristians i militants d’esquerres (sobretot comunistes) s’havien trobat a les lluites de les fàbriques i van decidir buscar-se als barris. A la segona meitat de la dècada de 1960 es van crear tres comissions de barri a Sants, dues de les quals es reunien a la parròquia de Sant Medir. Veiem com el moviment veïnal i el moviment obrer comparteixen bressol. Com que algunes de les persones que participaven en aquestes incipients comissions van anar a viure a Granvia Sud, van

decidir d’organitzar-ne una al nou barri. Les comissions de Sants finalment van fusionar-se, el 1971, en la creació del Centre Social de Sants.¹

A Granvia Sud va començar a funcionar una comissió de barri vers 1969 o 1970, impulsada per aquests militants d’esquerres procedents de Sants. En el primer llibre de registre de socis de l’agrupació de veïns hi ha una primera anotació amb 13 noms, alguns dels quals corresponen als membres de la Comissió de barri, sense que puguem precisar quins n’eren membres. Tampoc hem pogut esbrinar totes les militàncies de les persones que participaren en la Comissió. En aquells anys la pertinença a un partit polític no es feia pública. Només hem pogut precisar tres noms.

Jordi Serra Villalví era militant del Moviment Socialista de Catalunya (MSC), i anys més tard s’incorporarà al PSC, a les files del qual arribarà a ser alcalde de Sitges en dues ocasions. El 2015 va tornar a encapçalar una llista electoral en aquella ciutat, la de Moviment d’Esquerres. Genís Pascual també era membre del MSC, i al seu pis es feien reunions del partit amb participació dels màxims dirigents, com ara Joan Raventós i Raimon Obiols.

---

1. ANDREU, 2015:32-33.

Joan Garcia Grau el 1971 era militant d'Esquerra Republicana, encara que el 1976 va seguir a Josep Andreu i Abelló cap el Partit Socialista de Catalunya-Congrés i el 1979 fou escollit regidor a l'Ajuntament de l'Hospitalet en la llista del PSC.

La llista dels primers socis es completa amb Felipe Aguilar Villar, Albert Oriol March, Joan Lliteras Lliteras, Joan Torres Andreu, Josep Escuder Muxella, Joan Gallego Hernández, Albert Agut, Antonio González, Josep Rueda i Ignacio Vallejo.

Per testimonis orals, sabem que hi participaven també activament algunes dones que eren parelles d'aquests primers socis. Tanmateix, no apareixen en la llista perquè les dones no es posaven en els documents oficials. Volem deixar constància del seu nom: Enriqueta de la Torre, Carme Serret Sanz, Núria Vidal i Mercè Montserrat.

Les reunions es feien a les nits, als pisos. Es parlava de la situació del barri, dels problemes que començaven a aparèixer, i ben aviat es va presentar una tràgica situació a la que va caldre donar una resposta, i la Comissió va tenir la capacitat de donar-la.

2. La primera manifestació

Un accident espacialment colpidor a la Granvia, l'atropellament d'un cotxet amb el resultat de la mort de la nena que hi anava va ser la gota que va fer vessar el got. La Comissió

de Barri va convocar una manifestació de protesta.

El 20 de febrer de 1971, un dels corresponents a l'Hospitalet de la premsa barcelonina, compromesos amb els moviments veïnals, Josep Macià, escrivia a *La Vanguardia* un article sobre el perill que significava per als habitants del "Conjunto Residencial Granvia" creuar l'autovia.² Escalfava l'ambient per la manifestació d'aquell dia.

Un bon grapat de veïns i veïnes del barri van tallar la Granvia exigint un semàfor. De fet, l'espai de la calçada fou ocupat per dones i criatures, mentre que els homes restaven als costats. D'aquesta manera es pensava que la repressió policial seria menor. Poc després, la guàrdia civil va dissoldre la manifestació amb violència i, segons va publicar la premsa, va detenir tres persones, considerades les promotores de l'acció.³

— "Totes amb els crios, vam tallar la Granvia, i va venir la guàrdia civil i a culletazos ens van treure. Això em va quedar gravat.

— Se'n van endur tres detinguts.

— I posàvem pancartes. Jo vaig tenir molt de temps una pancarta que deia *volem un pont*.

— I zona verda. De tot demanàvem, no teníem res"

2. *Id.*, 20 febrer 1971, pàg. 28.

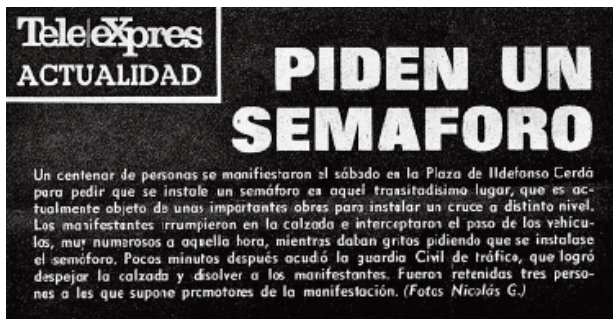
3. *Id.*, 21 de febrer 1971, pàg. 44

En relació a aquest episodi tenim dues versions. Algunes persones recorden una segona manifestació, al cap de pocs dies, quan el tall es va repetir. Afegeixen que en aquella segona manifestació fou quan el tall fou fet només per dones i nens, perquè es creia que així no hi hauria una càrrega policial com en la primera.

— “Els homes es van quedar tots a les bandes, les dones al mig, però tot i així encara va haver algú que va sortir re-bent. Però es va afluir la cosa, no van entrar a sac com havien entrat.”

Els records són contradictoris, una o dues manifestacions al final de l'hivern de 1971? La premsa només ens n'informa d'una, i les fotos d'aquesta primera manifestació mostren que el tall de la Granvia és fet per dones i canalla, característica atribuïda a la segona. Deixem constància de les dues versions d'un debat que tampoc és d'una gran transcendència.

Fos una o fossin dues, es tracta de la primera manifestació a la ciutat des del començament del franquisme, i de les primeres del moviment veïnal de l'àrea metropolitana de Barcelona. El que queda clar és el gran protagonisme de les dones en aquestes mobilitzacions. Poc després foren instal·lats uns semàfors provisionals mentre es construïa un pont metàl·lic per creuar la Granvia, el primer dels tres que hi ha hagut. Potser aquella acció va salvar alguna vida.

La primera manifestació veïnal de l'Hospitalet va tenir força ressò a la premsa. Aquest retall pertany al diari vespertí Tele/eXpres del mateix 20 de febrer de 1971.

58

Una altra imatge de la manifestació del 20 de febrer. A totes les fotografies hi podem veure que el tall del trànsit el van fer les dones i les criatures.
Font: Arxiu AVIC.

El tema del pont, o millor dit, dels ponts (n'hi va haver tres de diferents), es va allargar i es va fer cada vegada més necessari, especialment després del juliol de 1971, quan s'inaugurà el pas deprimat de la Granvia a la Plaça Cerdà, com ja hem comentat.

- “El problema del pont no s'acaba.
- Quan teníem el pont vam demanar el pont amb rampa.
- Pel pont hi ha hagut moltes tallades. La primera per aconseguir-lo. Les altres era perquè com que es va fer un pont de mecano-tubo, i es deteriorava, perquè el reparessin. Allò va costar alguna tallada. Després per un pont nou, i després per-

què traïessin el pont i soterressin la Granvia.”

3. La creació de l'Agrupació de Veïns

Com en molts altres barris, el model associatiu de la Comissió de Barri, clandestí i, per tant, molt limitat, comença a ser qüestionat per les persones que l'havien promogut. En aquells moments, el model de les associacions de veïns començava a estendre's. A l'Hospitalet, l'any 1970 s'havia legalitzat la primera, a Sant Josep, i l'abril de 1971, la segona, de Collblanc-La Torrassa. De fet, un dels promotors d'aquesta última, el dirigent del PSUC Felip Gómez, amb l'advocat Antonio Martín, fou un dels difusors d'aquesta forma associativa entre diversos nuclis antifranquistes clandestins.

Val a dir que a l'abril de 1971 també fou demanada la legalització de l'Associació de Veïns de Bellvitge-Nord, però fou denegada perquè “*varios de los integrantes de la Comisión Gestora de dicha Asociación pertenecen a Comisiones Obreras y al Partido Comunista*”.⁴ Aquestes dificultats eren comunes, i les peticions de legalització anaven encapçalades per persones sense antecedents o amb característiques que eren interpretades com a favorables al règim.

El 15 de juliol de 1971 es registra la primera reunió de l'*Agrupación de Vecinos Ildefonso*

4. <http://bellvitge2015.blogspot.com.es/2015/10/asociacion-de-vecinos-de-bellvitge-norte.html>

Cerdà (AVIC), en la qual s'acorda demanar-ne la legalització. La primera seu oficial fou registrada al despatx del mateix advocat que ja portava els temes legals del grup que impulsava la Comissió de Barri.

A Granvia Sud, per facilitar la legalització, la nova entitat va dir-se agrupació en comptes d'associació i va agafar el nom de l'enginyer *Cerdà*, en comptes del barri. Ara això ens pot semblar ridícul, però cal recordar que el Governador Civil de Barcelona, Rodolfo Martín Villa, va intentar prohibir en 1975 les associacions de veïns que portessin nom de barri. Una altra estratègia va ser la de proposar a com a primer president a Aguilar, perquè era de Madrid, la qual cosa semblava que afavoriria la seva acceptació legal.

Finalment, l'entitat és inscrita al registre del Govern Civil el 9 de novembre.⁵ La primera assemblea general de socis es fa el 20 de desembre ("*previa autorización de Jefatura de Policía*"). La primera junta és formada per Aguilar (president), Oriol (vicepresident), Lliteras (secretari), Torres (tresorer), Escuder (comptador) i Gallego i Serra (vocals).

L'AVIC naixia, doncs, com a conseqüència de l'acció política d'un grup de militants de

*"Una altra manifestació tallant la Granvia, l'any 1972. La presència de la policia la va dissoldre.
Font: Arxiu AVIC."*

partits d'esquerra, que troben aliances amb d'altres persones que, encara que no tenen militància concreta, no són partidàries del règim i veuen que cal mobilitzar-se per entomar els problemes creixents del barri.

La politització del nucli impulsor de l'AVIC queda confirmada quan la trobem en el grup d'associacions més combatiu del moment, l'anomenada Coordinadora de Sant Antoni, perquè havia nascut en aquell barri de Barcelona. La formaven una quinzena d'entitats veïnals, on també hi havia l'AV de Collblanc-La Torrassa o el Centre Social de Sants. El gener de 1973 la Coordinadora fou capaç de fer una denúncia ferma i raonada de les ex-

5. *Estatutos de la AVIC*, Arxiu de l'AVIC.

plosions de gas que es produïen a Barcelona, una de les quals es va produir al barri, i plantejar alternatives al porciolisme.⁶

L'època d'alcaldes com Porcioles a Barcelona o España a l'Hospitalet arribava a la seva fi gràcies a la creixent mobilització popular. A partir d'aquell moment començava una etapa de lluites socials i polítiques de vertigen, una època irrepetible i decisiva, en la qual la lluita per millora del barri repercutia com mai en la millora del país, en l'erosió del franquisme i en l'arribada d'un règim polític el més democràtic possible.

A finals de 1975 i començaments de 1976, l'AVIC es va manifestar públicament de forma crítica en relació a les eleccions municipals *sui generis* que es feien en aquells moments. També es va adherir a la campanya pro amnistia política i sindical, que era un dels eixos centrals de la lluita antifranquista, i al Congrés de Cultura Catalana.⁷

4. Primeres accions de l'AVIC

La primera activitat de la nova Agrupació va ser elaborar i distribuir una enquesta entre el veïnat per conèixer quines eren les inquietuds i queixes que tenia, a més de difondre l'existència de l'entitat. Segons es recull en l'acta de l'assemblea de gener de 1972, els nequits principals en aquells moments feien re-

ferència a la neteja del barri (es parla de runes i rates) i la mancança de zones verdes.

També es demanava a l'enquesta quines havien de ser les línies d'acció de l'AVIC, i d'aquí van sortir les següents vocalies: neteja i sanitat, circulació i aparcaments, comunicacions, administració, activitats socials i relacions exteriors.

—“Ens trobàvem a fer les reunions en un pis. Agafàvem les claus quan era la reunió a la nit, i si teníem els crios dormint, un passava per veure si s'havien despertat.”

A partir d'aquell moment, la lluita veïnal va combinar l'acció, sovint contundent i al marge de la legalitat, i la gestió i la negociació amb les diferents institucions. En relació a les accions de carrer, la més habitual va ser la manifestació tallant la Granvia. En aquest sentit, la gran importància d'aquest vial, que en molts sentits era motiu de greus problemes pel barri, també va esdevenir un aliat, perquè la pressió que s'exercia quan es tallava era molt gran.

—“Era el que donava més força perquè es fotia un cacau molt fort. Jo ara ho penso i les vegades que la gent va perdre un avió per culpa nostra... i ara ho penses... Muntàvem uns cacaus molt forts, perquè la tallada era... Era l'accés a l'aeroport, i molta gent va perdre l'avió.

— A més, era l'únic lloc que teníem.
— En una d'aquelles tallades, la guàrdia urbana no sabia per on desviar els cot-

6. ANDREU, 2015: 48-49.

7. *Barri*, núm. 1, gener de 1976, AVIC.

xes. Era més gran el merder que es feia a Barcelona que aquí.
— El lloc era estratègic.”

A l'hora de convocar les mobilitzacions, de forma significativa, molt poques vegades es van fer al davant de l'Ajuntament de l'Hospitalet. Potser perquè no calia, o potser perquè no sentien la vinculació més enllà del fet purament administratiu.

En els primers moments de la nova associació, van sorgir dos problemes greus, força semblants, que es van afrontar amb molta valentia. Al llarg de l'any 1971 es van rebentar algunes canonades d'aigua, a causa de la seva mala qualitat. L'AVIC va proposar deixar de pagar els lloguers a la immobiliària i ingressar els diners corresponents en un compte corrent. Aquesta mesura en aquells anys era força arriscada, però la força creixent del moviment veïnal i la pregonia mala qualitat dels materials utilitzats, va fer que la immobiliària cedís.

Quan l'empresa va anunciar que renovaria les canonades, com a prova de bona voluntat, es va entregar de més d'un milió de ptes. que s'havien recollit fins el moment, però es va continuar fent el pagament “paral·lel” fins que no es va concloure la renovació.

Entre març de 1972 i gener de 1973 es van produir a Barcelona tres explosions atribuïdes a les conduccions de gas, una novetat

Estat del pis de Granvia Sud on es va produir l'explosió de gas el novembre de 1972.

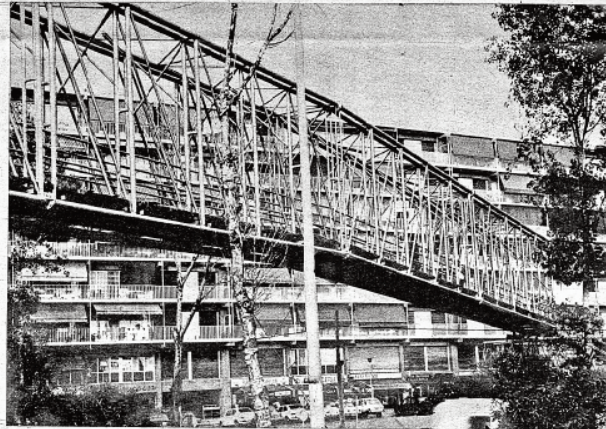
Font: Genís Pascual.

en aquell moment. Més d'una trentena de morts i nombroses persones ferides van espantar els veïnatges que tenien aquestes instal·lacions. Com ja hem comentat, la Coordinadora de Sant Antoni, a la que pertanyia l'AVIC, es va manifestar amb contundència al dia següent del tercer incident.

El que és poc conegut és que a Granvia Sud també va haver-hi una explosió, el novembre de 1972, en la que, afortunadament no hi va haver víctimes. La reacció de Catalana de Gas, S.A. va ser tallar el subministrament. La tàctica impulsada des de l'AVIC va ser la mateixa: no pagar els rebuts del gas a la companyia i ingressar els diners en un compte creat expressament. A més, es va presentar una denúncia. Tot plegat fins que el problema es va solucionar.

LOS VECINOS DE «ILDEFONSO CERDA» SE DIRIGEN A OBRAS PUBLICAS

DEBE ACONDICIONARSE EL PASO SOBRE LA GRAN VIA

Esta es la imagen del paso elevado de peatones, motivo de la queja de la Agrupación de vecinos "Ildefonso Cerda". El estado actual, dicen, es totalmente deplorable y peligroso.

A Agrupación de Vecinos «Ildefonso Cerda» ha enviado un escrito a la Jefatura de Obras Públicas en el que se pide que se solución uno de los problemas que tiene planteado este conjunto de viviendas situado en un lado de la Gran Vía, cerca de la Plaza de Cerda: el paso elevado de

peatones sobre la autovía.

«En la autovía de Castelldefels, a la altura del Cuartel de Lepanto existe un paso elevado de peatones erigido en su día de forma provisional. Han transcurrido dos años desde su construcción y debido a una total falta de conservación el estado actual del mismo es totalmente deplorable y peligroso, hasta el punto de que ya se han registrado algunos accidentes.

Rogamos pues que se tomen las oportunas medidas a fin de que el citado paso sea convenientemente revisado y acondicionado o, dado su carácter de provisionalidad, sustituido por un paso elevado definitivo.

Este es sólo uno de los problemas que los habitantes del Conjunto Residencial Gran Vía tiene planteado. Además, existe el de las comunicaciones. Como gótico con

transentido, estando al lado de la autovía de Castelldefels y a un paso de uno de los nudos de comunicaciones más espectaculares de Barcelona, este polígono está aislado. Para llegar a él, desde Barcelona, debe darse una vuelta de tres kilómetros. Sin contar las horas perdidas en las escaleras y embottellamientos que sufre durante el verano la autovía. Circunstancias semejantes se dan en el itinerario a recorrer para dirigirse a Hospital.

Otro de los efectos sufridos es el que se deriva de la situación de los terrenos que lo circundan, en los que abundan la suciedad y los focos infecciosos.

Todos estos factores son de constante tratamiento por parte de la Agrupación desde que fue creada. Si bien se han obtenido algunas mejoras, aun es largo el camino a recorrer para que puedan considerarse medianamente resueltos.

62

Jueves 19, en el Centro

Para este jueves está prevista la tercera representación de la obra del dramaturgo irlandés Sean O'Casey. Cuestión para la hora de acostarse se ha montado el grupo sevillano supergrupo Merced a las críticas que a su montaje han surgido recomen-

do de una manera especial la visualización de este espectáculo.

Se reanuda el "Esbart Sant Isidre"

A las diez de la noche y coincidiendo con la programación de Fiestas de Verano que tradicionalmente incluyen en sus actos a este tipo folclórico, tendrá lugar un espectáculo de ballet con la colaboración de la Opéra «La. Principal del teatro» en la plaza «Pío XII del barrio de Santa Eulalia.

Retall del Diario de Barcelona del 13 de juliol de 1973. El suport de la premsa al moviment veïnal va ser molt important.

Font: Arxiu CELX.

—“Una de les causes que va donar lloc a la fundació de l'associació de veïns era el descontent general que hi havia per la manca de qualitat i els problemes constants als habitatges. Es van produir tres grans problemes. Primer, els escapaments i rebentons de les canonades d'aigües, pels que es va deixar de pagar solidàriament tots els lloguers a la im-

mobiliària. Després d'un any de no pagar el lloguer es va arribar a un acord amb la immobiliària segons el qual es faria càrrec d'aquestes coses. La segona va ser la del gas. La tercera, les inundacions.”

—“Pel tema del gas ens va assessorar el Josep Solé i Barberà, l'històric dirigent del PSUC.”

Per poder desenvolupar les seves activitats, l'AVIC necessitava un local, i el 1973 es va llogar un dels petits apartaments d'uns 25 m² que hi havia en un dels baixos, en concret, al Bloc B, al número 11-13. Es pagava el lloguer de 2.880 ptes. mensuals, però com que era un pis petit, no es va haver de donar cap entrada.

5. La parròquia de Sant Isidre Llauredor

En el desenvolupament del moviment obrer i veïnal de les dècades de 1960 i 1970 fou decisiu el paper de l'Església. Una part important del clergat català va donar suport i, fins i tot, participar activament en les diferents lluites antifranquistes. Al barri de Granvia Sud no hi va haver una participació tan directa com en d'altres llocs, potser per no tenir una identificació territorial entre barri i parròquia.

Tanmateix, la col·laboració entre els incipients moviments ciutadans de Granvia Sud i la parròquia a la que pertanyia, Sant Isidre, fou total. La raó és molt senzilla, els capellans que la regien pertanyien a aquell sector de re-

ligiosos compromesos socialment i política. Els rectors Joan Bonet i Joan Carrera van obrir les seves portes als grups que no tenien unes altres portes on picar.

Recordem que en aquells moments qualsevol reunió havia de tenir un permís previ de les autoritats, que per obtenir-lo havies de descriure el contingut del mateix i no ajustar-se a aquesta descripció era un delictes. Com també era delictes qualsevol acció o paraula contrària a les institucions del règim. A més, no hi havia gairebé cap lloc on fer reunions o actes públics.

L'Església, per la seva aliança amb el franquisme, gaudia d'una situació legal i material privilegiada, i podia oferir locals i una certa seguretat (la policia no podia entrar als espais parroquials sense permís) als creixents grups de l'oposició clandestina. No debades, Comissions Obreres o l'Assemblea de Catalunya van néixer a esglésies, i fets tan significatius de l'antifranquisme com la Caputxinada o el tancament a Montserrat es van fer a recintes eclesiàstics.

Sant Isidre fou la impulsora de diverses iniciatives culturals i educatives al barri, com l'Esbart Sant Isidre, l'escola Casal dels Àngels, etc. Potser una de les activitats polítiques més destacades de les que s'hi van fer va ser la reunió estatal de Dones Democràtiques, el 1967, que hem comentat abans. Aquesta organització, impulsada sobretot pel PCE i a Catalunya pel PSUC, pretenia ser un moviment social i polític semblant a Comissions

Excmo. Ayuntamiento de Hospitalet de Llobregat

NEGOCIADO DE Gobernación

Núm. 1468 AS/-

EXCMO. AYUNTAMIENTO DE HOSPITALET DE LLOBREGAT
Núm. 2106
30 MAR. 1976
REGISTRO GENERAL DE SALIDA

Para su conocimiento, a efectos, le participo, que el Sr. Alcalde en Decreto de fecha 26-3-76 ha resuelto lo siguiente:

2º.- AUTORIZAR a Don AGUSTIN ESTELLER BAYARRI, Presidente de la Junta Directiva de la Agrupación de Vecinos "El Felice Cardá", para que el día 5 de abril próximo a las 22 horas en primera convocatoria y a las 22⁰⁰ lo en segunda, y en el Local Parroquial de San Isidro, pueda celebrar una reunión de socios.

Si bien esta autorización se concede en cuanto afecta a las atribuciones de esta Alcaldía - Presidencia, y no le exime de cualquier otro permiso que legalmente fuere menester.
Dios guarde a Vd. muchos años.
Hospitalet, 26 de Marzo de 1976

EL SECRETARIO, ACCTAL.

[Signature]

señor AGUSTIN ESTELLER BAYARRI

Avda. Gran Vía, nº 51-12q. 2º-3º CIUDAD

Per fer qualsevol reunió pública s'havia de demanar un permís previ, i les autoritats podien enviar agents de policia per vigilar que no es fes cap acció subversiva. Autorització per una assemblea de l'AVIC a la parròquia de Sant Isidre, l'abril de 1976.

Font: Fons AVIC.

Obreres en el front de lluita feminista. Finalment no va reeixir.

Com ja hem comentat, a Granvia Sud la parròquia no va tenir la importància en el desenvolupament del moviment veïnal d'altres barris, però li va fer costat incondicionalment. Sempre va accedir a totes les peticions

per part de l'Agrupació de Veïns, i allà s'hi feien les assemblees i reunions més multitudinàries, fins que van disposar de locals propis adients.

— “A Sant Isidre teníem el mossèn de cara.

— Les reunions petites les fèiem a les cases, les assemblees a Sant Isidre.”

— “Vam anar a l'església, vam demanar permís a mossèn Carrera, que encara no era bisbe, que era un home molt obert, molt del poble... vam demanar i sempre va dir que sí, i no va dir mai que no, i de vegades teníem policia allà escoltant.

— Havies de demanar permís i a totes les assemblees hi tenies un parell de policies. Ja hi comptàvem.”

64

6. Canvis en la junta directiva

La vida de l'AVIC anava desenvolupant-se amb una gran intensitat, al ritme dels problemes i dels reptes que s'havien d'afrontar. Paral·lelament, es produïen diverses modificacions a la composició de la junta de l'entitat. A l'assemblea de juny de 1972 es va renovar la junta que va quedar formada per: Juan Gallego Fernández (president), Pedro Serrano Escribano (vicepresident), Jordi Serra (secretari), Joan Torres (secretari), Josep Escuder (comptador) i Joaquín Brea Gracia i Mercè Montserrat Burés. Veiem com per primer cop hi ha una dona a la junta.

A l'assemblea de març de 1973 s'incorporà Alberto Lavilla Enguera com a nou tresorer. Dos anys més tard, els canvis seran més importants: el president havia deixat el barri i fou substituït per Agustí Esteller Bayarri. D'altra banda, Oriol Rius, Jorge Arias Martínez i José Luis Iglesias ocuparen el lloc dels dos vocals anteriors. Tant Esteller com Rius eren del PSUC.

En una reunió de junta extraordinària, l'octubre de 1975, s'incorporaren a la junta de forma interina, Antoni González Xifré (com a secretari), Frederic Jassé Castro (tresorer) i Daniel Bellido Valent (comptador). Foren ratificats en l'assemblea següent. Aquests canvis eren provocats per raons personals. No existien enfrontaments interns i afortunadament hi havia prou candidats com per ocupar els càrrecs que calia.

7. La urbanització pendent del barri

Un altre dels temes que apareixia constantment en les queixes de l'AVIC era la urbanització insuficient, i en alguns punts inexistent, del barri. Això volia dir que dels edificis d'equipaments previstos, ni un, i de les infraestructures urbanes com carrers, accessos, clavegueres, etc, poques i dolentes.

En principi, era l'empresa constructora del barri la qui ho havia de fer, havia sigut el seu compromís quan li van aprovar el Pla Parcial. La responsabilitat de les institucions polítiques, especialment de l'Ajuntament de l'Hos-

pitalet, era vetllar pels drets de la població a la que governava. Però amb l'alcalde España, els interessos de les empreses passaven pel davant dels interessos de les persones que vivien a la ciutat.

Una de les seves darreres actuacions, va ser la de signar un acord amb Pere Balañá Forts, el propietari dels terrenys, en nom de la *Inmobiliaria Gran Vía S.A.*, segons el qual l'Ajuntament acceptava el "regal" d'unes parcel·les de més de 24 mil m² dins del barri. En principi, això semblava una bona notícia per la ciutat i una bona gestió per part de les autoritats polítiques.

La realitat era ben diferent. Aquelles parcel·les regalades corresponien a una església, una plaça pública, una escola, vials i zones verdes.⁸ Amb el regal de l'espai anava la responsabilitat de construir l'edifici i urbanitzar la plaça: "*las obras de urbanización (...) correrán a cargo del titular o titulares de la mencionada iglesia*".⁹ És a dir, Balañá fill, després de vendre i cobrar els primers cinc blocs, començava a desentendre's del barri i de les obligacions que hi tenia. I l'Ajuntament ho va acceptar! Fou el darrer regal d'Espanya a les empreses constructores, després d'onze anys de requalificacions favorables i posar la ciutat al seu servei, ja que poc després fou destituït. Finalment, l'acord d'acceptació de les parcel·les fou aprovat l'abril de 1973.

---

8. *Estudio...*, 1977: 3

9. AH 13273

8. Les lluites veïnals

Les primeres victòries veïnals van ser, com hem vist, al voltant de la qualitat de les construccions, amb les canonades d'aigua i gas. De seguida es van afegir les reparacions dels desperfectes als pisos. La Immobiliària Granvia, S.A. va passar de no voler saber-ne res, a comprometre's a pagar la meitat i finalment, el febrer de 1976, a assumir tots els costos, després de la corresponent vaga de lloguers per part del veïnat.

En una notícia de juny de 1975 s'anuncia una assemblea de l'AVIC, i es fa una llista de les reivindicacions del barri exposades en un fulletó de la mateixa entitat: escola bressol, consultori mèdic, sanejament dels solars, poliesportiu, biblioteca, centre social, zones verdes, nou pont sobre la Granvia amb rampa, accessos al barri, desaparició de les indústries, desratització. La primera part de les reivindicacions no eren més que les previsions del pla urbanístic del barri. La reflexió final del periodista val pel barri, i per tots els barris: "mucho prometer y a la hora de la verdad, sólo se construyen pisos, no se urbaniza, no se construyen las dotaciones necesarias".¹⁰

Els següents anys van ser de reivindicació per aconseguir tots aquests objectius, i d'altres que van aparèixer. Un dels conflictes més importants va ser la lluita per l'espai, cada vegada més escàs, segons se n'anava ocupant per blocs i més blocs.

---

10. *Solidaridad Nacional*, 19 de juny de 1975.

*L'abril de 1975 va començar la campanya "A Granvia Residencial hi volem un jardí com cal". L'espai de la futura Plaça dels Veïns fou ocupat i conquerit per a l'ús públic. Fou un dels moments decisius de la lluita veïnal del barri.
Font: Arxiu AVIC.*

66

A pràcticament tots els barris de l'Hospitalet es va produir una lluita emblemàtica per un espai a la dècada de 1970. La voracitat de les empreses constructores no tenia aturador. Gràcies a la lluita veïnal i al tarannà dels nous alcaldes Capdevila i Perelló, es van poder conquerir el solar de La Carpa a Can Serra, el Parc de la Marquesa a Collblanc, el Passeig i el Parc a Bellvitge i les places Escorça a Santa Eulàlia, La Serp a Sant Josep, La Bòbila a Pubilla Casas, etc...

A Granvia Sud, les persones que habitaven els primers cinc blocs, sabien que entre l'A i l'F s'havia previst un edifici de 13 plantes. A més, veien com les zones verdes promeses no es feien i els espais al voltant del barri no s'urbanitzaven. L'AVIC va convocar quatre accions entre abril de 1975 i març de 1976 per

“okupar” aquest solar i convertir-lo en un parc infantil, al mig d'una campanya amb uns cartells gràficament molt ben fets.

Les accions van consistir en instal·lar bancs i jocs infantils, a més de plantar una cinquantena d'arbres.¹¹ Es va arribar a fer guàrdia alguna nit perquè hi havia rumors de que la immobiliària volia començar les obres de construcció de l'edifici o perquè no traguessin les coses que el veïnat havia instal·lat. Durant molt de temps, van regar els arbres i tenir cura del mobiliari urbà. Tothom era conscient que si començaven les obres es perdria aquell espai per sempre més. I no es va perdre, avui és la Plaça dels Veïns.

— “És la Plaça dels Veïns perquè la vam fer els veïns.”

Una altra de les tradicionals demandes del barri era la de traslladar el quilòmetre 0 de l'autovia a l'alçada del riu. És a dir, considerar la Granvia com a avinguda i no com a carretera al tram hospitalenc. Això significaria limitar la velocitat dels vehicles, posar semàfors, etc. Aquesta reivindicació no es va aconseguir mai, i es va resoldre d'una altra manera.

11. AVIC. *Programa de la Asambleu General Ordinària*, 5 d'abril de 1976.

Per solucionar tots aquests problemes, les pancartes, els talls de la Granvia, alguna manifestació davant l'Ajuntament de l'Hospitalet, les gestions amb diferents institucions... van ser una constant durant tots aquells anys per una bona part dels habitants del barri. Foren anys de lluita diària, en els que moltes cases eren sucursals de les entitats.

—“Es van demanar moltes coses, en aquelles èpoques tothom demanàvem coses. Però el més principal era la urbanització del barri, que no construïssin aquell gratacels, i que es fessin l'ambulatori i l'escola, i un local per l'associació.”

L'AVIC va aconseguir la participació o, com a mínim, el suport de la majoria de les persones que vivien a Granvia Sud. Això li va donar una capacitat de mobilització i una força extraordinàries davant les institucions i la immobiliària, que va haver de negociar amb l'entitat des de 1973. La relació va arribar a ser tant sorprenent com que la immobiliària subvencionava l'associació amb 6.000 ptes. mensuals a partir de maig de 1976.¹²

12. Memòria..., pàg. 5.

L'aïllament va ser un dels principals i més duradors problemes del barri. Per denunciar la dificultat per accedir al barri, l'AVIC va organitzar l'any 1976 una "manifestació de cotxes". Es van fer cartells on es mostrava l'estat de l'única via d'accés venint de Barcelona. A l'esquerra podem veure la tanca de l'escola Frederic Mistral.
Font: Arxiu AVIC.

Tanmateix, al voltant de 1979 l'AVIC està en crisi, de tal manera que a l'assemblea d'aquell any no hi ha candidats per formar part de la junta directiva de l'entitat. En un text de 1985, el que va ser president de l'AVIC, Agustí Esteller, i un company de la junta, Pedro Serrano, ho explicaven així:

“A la nostre Agrupació, ubicada en un barri perifèric, en un barri aïllat urbanísticament, format per gent molt jove i que servia quasi bé de dormitori solament, aquests esdeveniments polítics [la legalització dels partits polítics i sindicats] van provocar una fuga massiva de gent que havia treballat fermament en l'organització, posada en marxa, i funcionament del moviment.

Es podria dir que a partir d'aquell moment, l'activitat de l'Agrupació va estar més forçada per certs fets esporàdics que no pas per una tasca organitzada i amb continuïtat com hauria estat desitjable."¹³

9. L'escola Frederic Mistral i l'APA

L'únic equipament important que es va fer al barri en els primer anys va ser l'escola Frederic Mistral. La situació de manca de places escolars a l'Hospitalet era, el 1970, dramàtica. La Ponència de Cultura, que s'ocupava del tema escolar, elaborà el 1971 un informe en el qual es reconeixia públicament que no es podia garantir l'escolarització de la població infantil local.¹⁴

L'Ajuntament va aconseguir del Ministeri d'Educació un Pla d'Urgència amb el que es van construir diversos col·legis a la ciutat, reconeixibles pel seu aspecte semblant, de maó vist. A Santa Eulàlia es van crear el Bisbe Berenguer, Pompeu Fabra i Milagros Consarnau. L'Escola Frederic Mistral fou inaugurada el setembre de 1974, com a escola d'*Educación General Básica*, l'EGB que tota una generació recordarà, amb 16 aules. La primera directora va ser la María Dolores Guerrero. El setembre de 1975 es van inaugurar 4 aules de preescolar, com en la resta de les deu escoles que s'havien inaugurat en els anteriors dos anys.¹⁵

— “El primer problema de l'escola és que no tenia classe per a pàrvuls. La primera directora va haver d'anar a demanar si hi podien posar els pàrvuls perquè hi havia més nens petits que de primer curs. I al final va aconseguir que s'hi poguessin acollir pàrvuls.”

Bé, el que hi havia al començament d'aquell curs era poc més que l'edifici. No hi havia ni mobiliari, ni s'havia nomenat el professorat... Un grup de mares va haver d'anar a unes dependències oficials a la Plaça Espanya a agafar material i portar-lo a la nova escola.

L'AVIC es va implicar en el funcionament de l'escola des del començament de la seva trajectòria, fent-se ressò de les denúncies i donant suport a les reivindicacions. A més, tal com corresponia als moviments socials progressistes del moment, participava dels moviments de renovació pedagògica i, per això, es va contactar amb la Fundació Artur Martorell, entitat que cercava recursos per ajudar a portar a terme les activitats de millora de l'ensenyament que propugnava l'Associació de Mestres Rosa Sensat.

L'escola també va significar una important millora per l'entitat veïnal:

— “Va anar molt bé la vinculació del col·legi amb l'associació de veïns i en conseqüència amb el barri. D'alguna forma, es van aprofitar les instal·lacions que hi havia al col·legi, el gimnàs, els patis, per fer una sèrie d'activitats. Totes

13. *Memòria...* 1985.

14. *Tele eXpres*, 21 de novembre de 1971.

15. BOTEY, 1984: 25.

les activitats que feia l'associació de veïns les fèiem al col·legi, fins i tot les assemblees. Ja vam deixar d'anar a Sant Isidre.”

Al si de l'AVIC es comença a debatre la necessitat de crear l'Associació de Pares d'Alumnes (APA). L'únic de la junta que portava els fills a l'escola era en Frederic Jassé, i aleshores deixà la junta de l'AVIC i començà a organitzar la nova entitat. El primer pas va ser fer una convocatòria a tots els pares i mares al col·legi mateix, i així va sorgir la primera APA al començament del curs de 1976.

Una de les primeres tasques de l'entitat va ser fer reparacions al centre, que, malgrat ser una obra recent, ja tenia greus desperfectes. Les tanques i el gimnàs estaven fetes malbé. Grups de pares i mares van netejar, pintar i refer les parts de l'edifici que ho necessitaven. L'entesa amb el segon director, José María Jiménez, i l'ajuda econòmica de l'Ajuntament, van facilitar la feina.

Tot seguit van començar a organitzar activitats extraescolars, com gimnàstica rítmica, futbol, bàsquet i sardanes. També es feien els festivals de fi de curs on s'exposaven les feines que l'alumnat feia al llarg del curs. D'entre les mares i els pares van sortir dues parelles es van encarregar d'organitzar una setmana esportiva en la qual participaven famílies, alumnat i professorat. Algunes mares de l'APA també van participar a les classes, avançant-se al que ara coneixem com a comunitat d'aprenentatge. Cada grup/classe tenia

Durant les primeres dècades, al barri hi havia moltes criatures. Jocs infantils a la Plaça dels Veïns, l'any 1976.

Font: Arxiu AVIC.

una mare o un pare de l'APA de referència, un/a delegat/da.

Una de les activitats de l'APA que més transcendència ha tingut amb el temps, era la plantada d'arbres que es feia cada any amb motiu del "Dia de l'arbre". L'Ajuntament proporcionava els exemplars i les famílies els plantaven en un ambient festiu. Bona part de l'arbrat del barri existent avui procedeix d'aquelles experiències.

—“Era una mancança que hi havia al barri de moltes coses, i no hi havia res, ni arbres.”

De fet, vers 1979, coincidint amb la primera crisi de l'AVIC, el protagonisme social al barri el tenia l'APA, i tirava endavant activitats que abans les hagués protagonitzat l'associació veïnal.

*Festival infantil organitzat per l'AVIC (1976).
Font: Genís Pascual.*

10. Activitats culturals, socials i esportives de l'AVIC

70

Una constant en el moviment veïnal de l'època és la generació d'activitats i serveis socials i culturals, que les institucions públiques no oferien. A partir de 1973 i durant un bon grapat d'anys es feien cursos de català, que en aquells moments era molt més que una activitat purament cultural, ja que la llengua catalana estava prohibida en els àmbits oficials i en l'ensenyament reglat. També aquell any es va crear una petita biblioteca a partir de donacions de les persones associades.

Des de l'any 1972 s'organitzaven festivals infantils, i en anys posteriors es van fer campionats de ping-pong, concursos de fotografia, de plantes i flors, etc. De vegades apareixien problemes, com la denegació del permís per fer el festival infantil de 1976 per part del governador Rodolfo Martín Villa, perquè s'ocupava l'espai públic.

Un episodi significatiu del que significava l'AVIC en aquells anys va ser la recollida de diners per una família que havia patit un incendi al seu pis el febrer de 1974. Com que l'assegurança no cobria totes les despeses, l'associació va coordinar la solidaritat del barri.

Una altra activitat que va prendre molta importància al llarg d'aquells anys va ser l'esportiva. De forma espontània, grups de pares i mares i de nois i noies va començar a organitzar-se per practicar diversos esports. De forma unànime, es van dirigir a l'AVIC per poder tirar endavant: l'associació veïnal havia esdevingut el referent per tota la vida social. L'existència de l'escola també va ajudar a que sorgís aquesta iniciativa:

—“El fet de disposar d'un espai, va donar lloc a que algunes persones muntessin activitats esportives. Es van crear equips arran de la disponibilitat d'espais. Es van crear equips de futbol, de bàsquet, d'atletisme, que portaven tots a la samarreta “AVIC”, d'infantils, alevins, fins i tot de veterans. Va ser un temps amb una activitat esportiva molt intensa.”

En el 1974 sorgeix un equip de futbol, que a l'any següent arriba a un acord amb l'AVIC, i aquesta li cedeix el seu local i s'encarregarà de les gestions pròpies d'un club esportiu. Alhora, els pares dels jugadors s'incorporaven a l'entitat. Això va permetre crear tres categories: alevins, juvenils i amateurs. El 1975 es va crear també un equip de bàsquet masculí

i un altre de femení (que en aquells moments era tota una fita). Com ja comentarem, als anys següents es va impulsar l'atletisme. L'encarregat dels temes esportius era Jesús Lucea.

11. La nova ordenació urbanística

El Pla General Metropolità fou aprovat el 1976, substituint el Pla Comarcal de 1953. Encara que no reconeixia totes les reivindicacions veïnals, va significar un fre a les empreses de la construcció que havien actuat impunement durant dècades. Tanmateix, les associacions de veïns de l'Hospitalet, amb l'AVIC, van impugnar-ho perquè consideraven que les concessions a les constructors i propietaris de sòl eren molt grans, i perquè formava part de l'estratègia de l'oposició al franquisme. La impugnació afirmava:

“De tot això deduïm la impossibilitat que els Plans solucionin els problemes de l'Hospitalet mentre no es canviïn les lleis i el marc jurídic-administratiu no sigui democràtic.”¹⁶

Arran d'aquesta nova ordenació urbanística calia reformar la planificació referent al barri. A més, la nova institució encarregada del tema, la Corporació Metropolitana de Barcelona, va denunciar els incompliments del pla anterior per part de la immobiliària, com ara desdoblar la planta baixa en dues, el semiso-

16. Memòria... pàg. 4.

Com totes les associacions de veïns, l'AVIC va generar la seva revista, anomenada Barri. A la portada d'aquest número veiem el ressò dels conflictes veïnals a la premsa.

Font: Arxiu Butlletí A. VV., 1976. AVIC.

terrani i l'entresol, ampliar els pisos amb voladissos, etc.¹⁷

Donada la força del moviment veïnal arreu de l'àrea metropolitana i a Granvia Sud en concret, l'Ajuntament va convidar a l'AVIC a negociar les millores demanades amb els propietaris dels terrenys. El nou tarannà de l'alcalde Vicenç Capdevila, designat el març de 1973, es va notar amb la primera visita d'una delegació de l'Ajuntament al barri, l'octubre d'aquell any.

17. Estudio..., pàg. 2.

*Festa al carrer (1977). La lluita veïnal va generar una intensa ocupació col·lectiva de l'espai públic.
Font: Arxiu AVIC.*

72

La suspensió de llicències d'obres a Can Serra i Bellvitge, el juliol de 1974 i març de 1975, respectivament, decretades per Capdevila, va canviar les regles del joc a l'urbanisme hospitalenc.¹⁸ Els barris bullien, amb mobilitzacions constants i contundents. El no compliment dels compromisos per part de les immobiliàries, les obligava ara a fer concessions, si algú les exigia. Recordem que l'alcalde anterior no ho va fer.

Finalment, es va arribar a un acord el juliol de 1977, poc després del relleu a l'alcaldia de Capdevila per Joan Perelló. S'eliminaven quatre edificis, especialment l'anomenat E, el que tenia 13 plantes entre l'A i l'F. A l'espai guanyat es consolidava la plaça pública que reivindicava el veïnat. Es mantenia la construcció de cinc blocs de 8 plantes, però el nou pla significava una reducció substancial de l'edificabilitat. De 76.929 m² d'habitatge es

passava a 54.800 m²; de 1.101 m² de comercial a 600 m²; i els 1.861 m² del cinema esdevingueren espai lliure d'edificació.

Per rebre les concessions de les llicències d'edificació dels següents blocs, els propietaris es comprometien a urbanitzar els vials de l'interior i el perímetre del barri i a reparar els desperfectes en les construccions ja realitzades. De fet, no hi va haver construccions als següents vint anys. La victòria veïnal va ser gairebé completa. El barri estava a mig fer, però es van aturar les construccions, per tant, era possible la millora.

A finals de la dècada es van produir canvis en les empreses promotores del barri, que intentaren proposar nous plans per construir-hi. Noves immobiliàries (ORDAL, BARCALI i MEDILAR) subrogaren els drets i les obligacions de les anteriors empreses i van encarregar dos projectes, dos "estudis de detall", presentats el juny i setembre de 1978. Un dels projectes era del despatx d'Oriol Bohigas i Josep Mª Martorell.¹⁹

Si analitzem la situació veiem que les empreses constructores, quan tenen un projecte, on es dirigeixen per negociar i on fan una mena de licitació és a l'associació de veïns. Aquest era el poder del moviment veïnal a finals de la dècada de 1970. L'AVIC va demanar assessorament als arquitectes Josep Antoni Dols i

---

18. VILA, 2016: 73.

---

19. *Barri*, 1978.

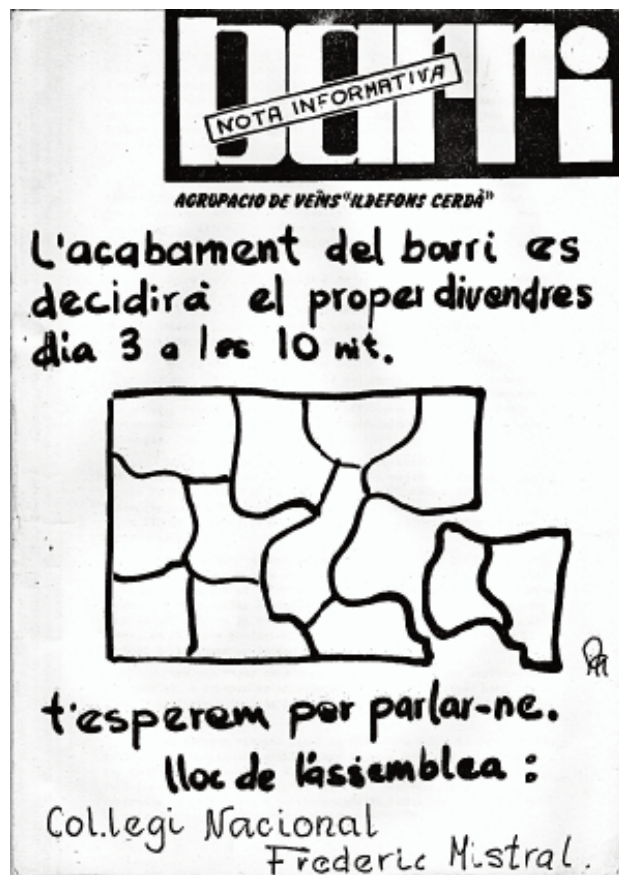
Joan Antoni Paez per escollir una de les dues propostes, els quals van emetre un informe. Finalment, en una assemblea veïnal, el novembre, es va escollir un dels projectes. Va ser un exercici d'autogestió i de democràcia directa. Fos perquè la febre constructiva havia baixat en aquells moments o per altres raons estrictament empresarials, els projectes es van aturar, i la conclusió del barri va haver d'esperar un parell de dècades més.

12. Els encontorns del barri

Al voltant del barri s'anaven desenvolupant diferents processos que afectaven la seva vida. A mitjan d'aquella dècada esclatà una greu crisi econòmica i molts sectors la van patir greument. Les indústries del tèxtil, tan importants a Santa Eulàlia, van desaparèixer gairebé totes. El 1976 va tancar inesperadament l'empresa ALPUR, deixant 26 treballadors sense feina. Al novembre s'hi va produir un incendi.²⁰ També aquell any va tancar la fàbrica de cartró, can Renom. Les instal·lacions fabrils van restar dempeus algun temps més, i esdevingueren un focus de problemes: risc d'esfondrament, amagatalls infantils, carrerons inhòspits...

El trasllat de la població del barri de barraques de la Bomba al Gornal a partir de novembre de 1976 va generar una nova situació. No totes les construccions informals van ser enderrocades i foren ocupades per persones

17. Memòria..., pàg. 5.

Aquesta portada del butlletí Barri mostra com funcionava i quina força tenia el moviment veïnal. L'empresa immobiliària presenta a l'associació de veïns el projecte urbanístic, i l'entitat veïnal convoca els habitants del barri a una assemblea que decidirà quin projecte s'implementarà.

Font: Arxiu CELH.

en situació marginal. A Granvia Sud es va notar un increment de la delinqüència, i es produeix la primera petició de més vigilància a l'Ajuntament. Els participants al taller recorden com uns policies es van oferir per fer aquesta vigilància de forma privada, amb una tarifa diürna i una de nocturna. Van rebutjar l'oferta.

Com que el barri era a una alçada superior que els terrenys situats al sud, hi havia com un esglaó en el seu límit. Més enllà va dominar l'ús agrícola fins la dècada de 1990. Doncs, en aquell esglaó, un home va excavar una cova i va viure-hi més d'un any, a finals dels anys 70's.

Aquell límit inferior del barri sense urbanitzar, "el descampat", fou lloc de jocs infantils

durant molts anys. Hi havia un bassal permanent que afegia atractiu a l'indret per la canalla i neguits per als pares i les mares.

—“El barri miràvem cap allà, cap a Granvia, però al final del Bloc A i del Bloc F hi havia un esvoranc i fang, el món s'acabava. Hi havia el carrer asfaltat amb la vorera i a partir d'aquí, una caiguda, fang i una zona sense res.”